

Verantwoording selectie

**Strategische Partnerschappen (KA2)
Call 2015**

Colofon

Titel	Verantwoording selectie Strategische Partnerschappen Call 2015
Auteur	Nationaal Agentschap Erasmus+
Versie	1.0
Datum	14 juli 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Werkwijze NA Erasmus+ Onderwijs & Training	6
2 Overall resultaten na beoordeling en selectie	9
3 Strategische Partnerschappen in het hoger onderwijs.....	12
4 Strategische Partnerschappen in het middelbaar beroepsonderwijs.....	19
5 Strategische Partnerschappen in de volwasseneneducatie	26
6 Strategische Partnerschappen in het primair en voortgezet onderwijs.....	35
Lijst toegekende projecten	

Voorwoord

Strategische Partnerschappen vormen een belangrijk onderdeel van Key Action 2 'Cooperation for innovation and the exchange of good practices' van het op 1 januari 2014 gestarte zeven jaar durende Erasmus+ programma voor Onderwijs, Jeugd en Sport in Europa. Zo'n 28% van het totale Erasmus+ budget is hiervoor geormerkt. Voor de aanvraagronde (Call) van 2015 is in Nederland rond de € 11.500.000,- beschikbaar voor de vijf onderwijsvelden te weten het hoger onderwijs (ho), het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), het primair en voortgezet onderwijs (po/vo) en de volwasseneneducatie (ve). De EC heeft aangegeven dat het budget gedurende de programmaperiode jaarlijks zal toenemen. Het subsidiemanagement van de strategische partnerschappen wordt op decentraal (nationaal) niveau gedaan, door het Nationaal Agentschap (NA) Erasmus+ Onderwijs & Training. Dit betekent dat de instellingen EP-Nuffic (pervoerder NA Erasmus+ Onderwijs & Training en verantwoordelijk voor ho en po/vo), en CINOP (verantwoordelijk voor mbo en ve) verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van de strategische partnerschappen die in Nederland zijn aangevraagd. De strategische partnerschappen gericht op de jeugdsector zijn ondergebracht bij het NA Erasmus+ Jeugd dat onder het Nederlands Jeugdinstituut valt.

De actielijn KA2 is bedoeld om projectinitiatieven te ondersteunen gericht op het oplossen van vraagstukken die in één of meer onderwijssectoren spelen. Het betreft altijd een samenwerkingsverband van tenminste drie verschillende organisaties uit drie verschillende landen behorend bij de Erasmus+ programmalanden. Het gaat hier om de lidstaten van de EU en vijf aan de EU gelieerde landen¹ (Het volledige landenoverzicht is te vinden op p. 24 van de Erasmus+ Programma Gids). Daarnaast kunnen organisaties uit partnerlanden, d.w.z. de niet programmalanden, officieel partner zijn in een strategisch partnerschap, mits hun toegevoegde waarde bewezen wordt geacht.

Er is een grote mate van flexibiliteit qua activiteiten die binnen een partnerschapsproject mogelijk zijn en zowel kleinschalige als grootschalige initiatieven worden ondersteund. Een strategisch partnerschap kan worden aangevraagd door onderwijsinstellingen en andere publieke en private organisaties die een bijdrage leveren aan verbetering en innovatie van het onderwijs in de meest brede zin van het woord. De looptijd van projecten kan variëren van 24 tot 36 maanden. Het subsidiebedrag dat aangevraagd kan worden is maximaal € 150.000,00 per jaar en daarmee maximaal € 450.000,00 voor een project van drie jaar.

In dit document wordt verantwoording afgelegd over de verdeling van de KA2-gelden van de Call 2015 over het ho, mbo, po/vo en ve. Dit advies voor toekenning is gebaseerd op de uitkomst van de beoordeling van de aanvragen door externe experts. Elk project wordt beoordeeld door twee of drie experts op basis van door de Europese Commissie (EC) opgestelde criteria en indicatoren.

In dit document wordt de werkwijze van het NA en voor de selectie per onderwijsveld verder uitgewerkt en toegelicht. Ter toelichting en verantwoording komen in hoofdstuk 1 t/m 6 de werkwijze van het NA Erasmus+ (H1), de overall resultaten na beoordeling (H2) en de selecties van het ho (H3), mbo (H4), de ve (H5) en po/vo (H6) aan bod.

---

¹ Uitzondering hierop zijn Strategische Partnerschappen tussen alleen scholen po/vo en Strategische Partnerschappen tussen lokale/regionale autoriteiten met een rol in po/vo; daar kan het partnerschap ook bestaan uit twee programmalanden.

NA Erasmus+ Onderwijs & Training

Het NA Erasmus+ Onderwijs & Training werkt actief aan de kwaliteit en de relevantie van de strategische partnerschapsprojecten gericht op onderwijs en training. Het NA is betrokken bij het veld en de ontwikkeling van internationalisering. Door de komst van Erasmus+ zal deze betrokkenheid alleen maar meer toenemen om de doelen van het programma te bereiken. Belangrijke doelen binnen Erasmus+ zijn structurele inbedding van internationalisering, aansluiting bij beleid op Europees, nationaal en organisatieniveau en impact. We zetten diverse middelen in om het veld voor te lichten en te ondersteunen bij het aanvragen en uitvoeren van hun projecten. Voorbeelden zullen per veld worden gegeven.

We streven naar succesvolle strategische partnerschapsprojecten met partners die in staat zijn tot implementatie, legitimering, verspreiding en het verduurzamen van projectresultaten, ook na afloop van het project. Ze dienen relevante oplossingen op te leveren voor reële vraagstukken die op Europees, nationaal, regionaal en organisatieniveau spelen.

1 Werkwijze NA Erasmus+

Hieronder worden de stappen die door het NA Erasmus+ achtereenvolgens zijn gezet in het proces van beoordelen en selectie nader toegelicht.

1. *Ontvankelijkheid*

Alle aanvragen zijn gecontroleerd op de ontvankelijkheidscriteria zoals voorgeschreven door de EC. Dubbel ingediende aanvragen zijn eerst uit het systeem gehaald, waarna de controle heeft plaatsgevonden. In een beperkt aantal gevallen is nog aanvullende informatie opgevraagd. Er zijn twee aanvragen (één ho, één po/vo) niet ontvankelijk bevonden. Er waren twee redenen voor afwijzing:

- Hoger onderwijsinstelling zonder Erasmus Charter Higher Education
- Indienen na de deadline (po/vo)

De betreffende aanvragers zijn reeds in een eerder stadium van deze uitslag op de hoogte gesteld.

2. *Vorbereiding van experts*

Vanuit de EC is bepaald dat de selectie van aanvragen op decentraal niveau (nationaal) plaatsvindt volgens de procedures beschreven in de *Guide for NA's* en *Guide for Experts* (bijgesloten als bijlage). Daarnaast is voorgeschreven dat elk voorstel boven de € 60.000 door tenminste één interne en één externe expert, maar bij voorkeur door twee externe experts beoordeeld wordt. Elk voorstel tot en met € 60.000 mag door een interne of externe expert beoordeeld worden. Voor het ho, po/vo en het mbo is alleen met externe experts gewerkt, voor ve is gekozen om voor de projecten onder de € 60.000 ook interne experts in te zetten. De aanwezige expertise bij interne experts is groot is en het NA acht hen in staat om op objectieve wijze tot kwalitatief hoogwaardige beoordelingen te komen.

De pool van experts is tot stand gekomen op basis van een selectie na een 'call for experts'. De interne expert die een aanvraag beoordeelt, is nooit betrokken geweest bij advisering van deze aanvraag of bij begeleiding van lopende projecten van deze aanvrager. Hierdoor wordt een mogelijk 'conflict of interest' voorkomen. Zowel de interne als de externe expert wordt gevraagd een 'conflict of interest' verklaring te tekenen.

De experts zijn na zorgvuldige selectie uitgenodigd voor een instructiebijeenkomst verzorgd door het NA Erasmus+. Bij het vormgeven van de instructiebijeenkomst voor experts is rekening gehouden met de feedback van de experts op de procedure en inhoud van de beoordelingsronde van 2014. De bijeenkomst is overigens gebaseerd op een training die in 2014 door Brussel is gegeven aan medewerkers van de verschillende Nationaal Agentschappen.

Een dagdeel is speciaal ingericht voor nieuwe experts met essentiële informatie over de documenten en bijzonderheden behorende bij Call 2015, zoals de verschillende 'Guides', de formulieren en IT-tools. In het tweede deel van het programma zijn alle experts extra geïnstrueerd op de invulling van de financiën in de aanvraag.

Er zijn verschillende vragen van experts behandeld en dilemma's voorgelegd aan de experts. Zo is de 'value for money' vraag belangrijk en het evenwicht tussen projectmanagement en -uitvoering, de omvang van de projectmeetings, het geheel aan intellectual outputs en de learning/teaching/training activiteiten. Per veld is een casus behandeld. We beogen hiermee dat de beoordelingen meer consistent worden en dat de experts hun bevindingen kunnen uitwisselen en zo werken aan de intersubjectiviteit.

Er was ruimte voor het delen van inzichten en interpretaties naar aanleiding van de casus. Daarnaast was er aandacht voor de kwaliteit van beoordelingen en feedback.

Om zoveel mogelijk gebruik te maken van de expertise van de experts, zijn de aanvragen bij voorkeur toegewezen aan experts met ervaring op een bepaald thema.

Voor zowel toegekende als afgewezen projecten is het van belang om concrete feedback te ontvangen; wat is goed en wat kan beter. De Guide for Experts, de Guide for NA's en de Programme Guide zijn basisbronnen voor deze bijeenkomst.

3. Beoordelen en scoren

Elke aanvraag is door twee experts, of in geval van een te groot verschil in scores, door drie experts, beoordeeld. Er zijn vier beoordelingscriteria, die samen 100 punten kunnen opleveren. De vier beoordelingscriteria hebben een drempelwaarde; de helft van het maximum aantal punten dat op het criterium behaald kan worden. Als de totaalscore minder dan 60 is en/of op één van de criteria beneden de drempelwaarde is, wordt een projectaanvraag afgekeurd. Dit zijn de criteria, inclusief de maximum scores:

1. Relevance of the project (30 punten)
2. Quality of the project design and implementation (20 punten)
3. Quality of the project team and the cooperation arrangements (20 punten)
4. Impact and dissemination (30 punten)

Voor de volledige beschrijving van de criteria wordt verwezen naar p. 113 en 114 van de Erasmus+ Programme Guide.

De geconsolideerde beoordeling bestaat uit scores en toelichting per kwaliteitscriterium, een totaalscore en een algemene feedback op de aanvraag.

De geconsolideerde score hoeft niet automatisch het gemiddelde van de twee afzonderlijke scores te zijn. Het is aan de experts om de eindscore te bepalen. Indien de scores van twee experts meer dan 30 punten uitelkaar liggen, wordt een derde expert aangewezen om het project te beoordelen.

4. Feedback experts

Voor reflectie op het beoordelingsproces wordt op 10 september 2015 een terugkombijeenkomst met de experts georganiseerd. In deze bijeenkomst is er ruimte voor het uitwisselen van ervaringen. Waar zijn de experts deze Call tegenaan gelopen en hoe hebben ze eventuele knelpunten opgelost? Wat zijn wij als NA tegengekomen? Tevens zullen we stilstaan bij hoe de experts onze dienstverlening vanuit het NA hebben ervaren: wat ging goed en wat kan beter? We halen hiermee waardevolle informatie op en tillen daarmee de kwaliteit van de beoordelingen en onze dienstverlening naar een hoger niveau.

5. Selectie

De projecten die voldoende zijn beoordeeld, worden op een ranglijst gezet. Dit gebeurt, zoals voorgeschreven door de EC, per onderwijsveld. Daarna wordt subsidie toegekend aan de projecten beginnend met de hoogste score totdat het budget is uitgeput. De resterende projecten komen op de reservelijst terecht. Mocht één (of meer) van de geselecteerde projecten geen doorgang kunnen vinden dan wordt, conform de eisen van de EC, het eerstvolgende project met de hoogste score toegekend. In het geval dat er bij een of meer onderwijsvelden nog budget over is na toekenning van de geselecteerde projecten, kan het NA overgaan tot toekenning van de hoogst scorende projecten op de reservelijst. Budget wordt indien nodig van het ene naar het andere onderwijsveld overgeheveld.

Medio juli wordt door het NA een check uitgevoerd om uit te sluiten dat er sprake is van 'multiple funding' van de ingediende projecten. Er is sprake van multiple funding als hetzelfde project in meer dan één programmaland is ingediend. Daarnaast dient er in dezelfde periode, indien de begunstigde instelling geen onderwijsinstelling of internationale organisatie is en de subsidieaanvraag € 60.000 of meer is, een financial capacity check te worden uitgevoerd waarbij de financiële gezondheid van de aanvragende organisatie wordt getoetst. Bovendien dienen alle partnerinstellingen nog gevalideerd te zijn.

De geselecteerde projecten komen onder deze voorbehouden in aanmerking voor subsidie, maar kunnen pas definitief worden toegekend op het moment dat deze check is gedaan. Ervaring leert dat hier over het algemeen geen bijzonderheden uit naar voren komen.

6. Nationaal Evaluatie Comité

Nadat de beoordelingen definitief zijn en het NA tot een verdeling is gekomen van de gelden over de aanvragers wordt een voorstel voor toekenning van subsidie gemaakt voor het nationaal Evaluatie Comité. Het Nationaal Evaluatie Comité beslist over dit voorstel en kijkt met name of er sprake is van maatschappelijke zorgvuldigheid, billijkheid en redelijkheid en niet van willekeur.

De bijeenkomst van het evaluatie comité kent de volgende procedure:

- Het comité neemt kennis van de uitkomsten van de ontvankelijkheidscheck;
- Het comité neemt kennis van de uitkomsten van de kwaliteitsevaluatie van de experts;
- Het comité bespreekt het selectievoorstel met inachtneming van de beslisregels die eerder in het werkprogramma zijn vastgelegd.
- Projecten worden geselecteerd op basis van kwaliteit zoals uitgedrukt in de eindscore.
- De uitkomst van de bijeenkomst is een selectievoorstel met ranglijst voor de directeur van het Nationaal Agentschap Onderwijs en Training, die de uiteindelijke subsidiebeslissing neemt. Van elk project is aangegeven of het is geselecteerd, afgewezen of op de reservelijst staat. Bij projecten die zijn geselecteerd of op de reservelijst staan is tevens het voorgestelde subsidiebedrag vermeld;
- Alle leden van het comité ondertekenen het selectievoorstel.

Op 30 juni 2015 is dit comité, bestaande uit vertegenwoordigers van het ministerie van OCW, het ministerie van EZ, het ministerie van BZ en de permanente vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de EU met medewerkers van het NA Erasmus+ Onderwijs & Training, bijeengekomen voor verantwoording en goedkeuring van de selectie.

7. Besluit en bezwaar

Naar aanleiding van de beslissing van het Nationaal Evaluatie Comité, krijgen alle aanvragers een brief met daarin de vermelding van de uitslag. Er bestaat de mogelijkheid om tegen deze beslissing bezwaar te maken bij de bezwaarcommissie NA Erasmus+ Onderwijs & Training.

2 Overall resultaten na beoordeling en selectie

Aanvragen en beschikbare subsidie call 2015

In onderstaande tabel staat een overzicht van de beschikbare subsidie en ontvankelijke aanvragen uitgesplitst naar onderwijsveld.

Onderwijsveld)	Aantal ontvankelijke aanvragen	Waarvan boven de 'threshold'[1]	Totaal aangevraagd budget (alle aanvragen)	Gemiddeld aangevraagd budget per project	Beschikbaar budget Erasmus+ Call 2015	Toekenning o.b.v. revised budget
Hoger onderwijs	41	29	€ 15.397.489	€ 375.549	€ 2.440.563	€ 2.697.942 7 projecten
Middelbaar beroepsonderwijs	43	18	€ 12.946.004	€ 301.070	€ 3.814.328	€ 3.586.967 12 projecten
Volwasseneneducatie	30	14	€ 7.313.694	€ 243.790	€ 1.462.652	€ 1.427.988 5 projecten
Primair en voortgezet onderwijs	88	62	€ 17.796.360	€ 202.231	€ 4.861.282	€ 4.557.218 20 projecten, waarvan 11 schools only
Totaal	202	123	€ 53.453.547	€ 264.622	€ 12.578.825	€ 12.270.115

[1] Het gaat hier om projecten die voldoende scoren (totaalscore van 60 punten of meer en op de onderliggende criteria 50% of meer van de maximale score voor betreffend criterium).

NA-brede resultaten na afronding beoordelingsproces

In totaal zijn er voor de onderwijsvelden 202 (41 ho, 43 mbo, 30 ve en 88 po/vo) ontvankelijke aanvragen ontvangen die zijn beoordeeld door de experts.

De aanvragers uit de diverse velden beginnen gehoor te geven aan de oproep om projectvoorstellen in te dienen met relevantie en benoemde beoogde impact. Ze begrijpen steeds meer dat het niet meer om losse projecten gaat van autonome organisaties, over hoe manage je Europese projecten of deelname aan conferenties en workshops of mobiliteitsprojecten, maar juist om professionalisering en capaciteitsopbouw van het veld door samen een project in te dienen. Tijdens de beoordeling zijn vooral projecten afgevallen die te weinig overtuigingskracht hadden op het gebied van innovatie, (beleids)relevantie danwel op lange termijn impact.

Na de beoordelingsronde zijn 123 (29 ho, 18 mbo, 14 ve en 62 po/vo) projecten van voldoende kwaliteit bevonden om voor voorlopige toekenning in aanmerking te komen. Het gaat dan om projecten met een eindscore van tenminste 60 punten (van de 100) en boven de helft van de maximale score op alle onderliggende beoordelingscriteria scores. Voor elk onderwijsveld is van deze projecten een ranglijst uitgewerkt, waarna het budget is toegekend beginnend met het hoogst scorende project. Het budget blijkt toereikend voor het toekennen van 7 ho-projecten, 12 mbo-projecten, 5 ve-projecten en 20 po/vo-projecten en is daarmee niet toereikend om aan alle voldoende scorende projecten subsidie toe te kunnen kennen. Voor elk van de sectoren ho, mbo, ve en po/vo is een drietal projecten op de reservelijst gezet, op volgorde van score. Het is onwaarschijnlijk dat er door het afvallen van geselecteerde projecten voldoende budget zal vrijkomen om een langere reservelijst te rechtvaardigen. Mocht één (of meer) van de geselecteerde projecten geen doorgang kunnen vinden dan wordt, conform de eisen van de EC, het eerstvolgende project met de hoogste score toegekend.

Bij alle onderwijsvelden is allereerst op basis van het specifieke budget per veld toegekend. Bij elk veld is er vervolgens sprake van onderuitputting; het bedrag wat overblijft is te weinig om het volgende project op de ranglijst te selecteren. Bovendien is er voor po/vo en ve nog een bedrag toegevoegd vanuit de onderuitputting bij KA1 Mobiliteitsprojecten po/vo en ve. Dit kan niet worden overgeheveld naar 2016 en wordt dus opgeteld bij KA2. Het totale budget is zodoende hoger dan initieel was vastgelegd voor 2015 en bedraagt € 12.486.325. Het overhevelen van budgetten tussen KA1 en KA2 en tussen sectoren is vanuit de EC gebonden aan regels. De overheveling is conform de regels voor maximale overheveling.

De onderuitputting per veld bedraagt:

ho	€ 164.002
mbo	€ 172.361
ve	€ 7.164
po/vo	€ 294.064

Het NA geeft er de voorkeur aan het bedrag van € 172.361 dat over is bij het mbo over te hevelen naar KA1 Mobiliteitsprojecten mbo. Dan blijft er van het totaal aan onderuitputting nog een bedrag van € 465.230 over voor herverdeling binnen KA2.

Vervolgens heeft het NA gekeken naar de slagingskans per veld, waarbij we het aantal aanvragen dat boven de threshold scoorde in verhouding hebben geplaatst tegenover het aantal toekenningen. Het ho komt dan het laagste uit (ho 20,6%, mbo 66,6%, ve 35,7% en po/vo 32,2%). Het NA heeft er voor gekozen om vanuit het oogpunt van het evenwicht binnen de velden het budget zo te herverdelen dat er nog een ho project in aanmerking voor subsidie kan komen. Er is dan nog sprake van een onderuitputting van € 43.849.

Voor een uitgebreide indruk van de inhoud van de geselecteerde projecten zijn naast dit document ook de samenvattingen van de aanvragen op onze website te vinden (incl. de aanvragende organisaties en de titels van de projecten).

3 Strategische Partnerschappen in het hoger onderwijs

Inleiding

Het hoger onderwijs heeft ruime ervaring met het aanvragen van Europese samenwerkingsprojecten.

Onder het Leven Lang Leren programma waren hoger onderwijsinstellingen onder andere zeer actief in de Intensive Programmes. Deze populaire projecten hadden als doel korte samenwerkingsprojecten tot stand te brengen waarin docenten en studenten minimaal 10 dagen aan een onderwerp werkten dat niet in het curriculum plaatsvond. Daarnaast waren er de grote "centrale" projecten die in Brussel werden aangevraagd. Deze projecten hadden tot doel de innovatie in het onderwijs tot stand te brengen. Nederland hoorde hierbij tot de topontvangers van Europese subsidie.

De activiteit Strategische Partnerschappen in Erasmus+ is de opvolger van bovengenoemde projecten. Projecten binnen Erasmus+ moeten nog meer aansluiten bij Europees, nationaal en institutioneel beleid, meer impact hebben en de uitkomsten moeten ook nog eens 'sustainable' zijn. Het institutionele beleid staat beschreven in de Erasmus Charters Higher Education opgesteld door de instellingen en goedgekeurd door de EC.

Van de 42 ontvangen aanvragen zijn 41 aanvragen ontvankelijk en verdeeld over 14 hbo-instellingen, 16 universiteiten en 11 andere instellingen. Een aantal Hogeronderwijsinstellingen heeft meer dan een aanvraag ingediend: Vrije Universiteit twee, Hogeschool van Amsterdam drie en Universiteit Utrecht vier. Vorig jaar waren er acht niet onderwijsinstellingen die een aanvraag indienden (van de 42 ontvankelijke aanvragen). Het aandeel HO/WO is nagenoeg in dezelfde verhouding gebleven ten opzichte van 2014. Acht aanvragers die in 2014 voor een bepaald project een aanvraag hebben ingediend hebben dit jaar een heraanvraag ingediend. Een daarvan viel vorig jaar net buiten de boot, maar wordt dit jaar beloond met een toekenning. Bij de meeste aanvragen zie je dat ze op een aantal punten de feedback uit 2014 ter harte hebben genomen en een verbeterde projectaanvraag hebben ingediend.

De strategische partnerschappen hebben binnen de ho-sector een budget van € 2.440.563. de totaal aangevraagde subsidie van 41 ontvankelijke projecten met € 15.397.489,00 ruim zes keer overvraagd.

Inhoud van aanvragen

Aanvragers hebben thema's genoemd waar hun project inhoudelijk betrekking op heeft. Uit een lijst van 41 thema's kon maximaal 3 thema's gekozen worden. In onderstaande tabellen staat een overzicht van de frequentie waarmee de verschillende thema's genoemd zijn door de geselecteerde projecten en de projecten die op de reserve lijst staan.

Thema's

Thema's	Aantal keer genoemd
New innovative curricula/educational methods/development of training courses	28
Health and wellbeing	11
ICT - new technologies - digital competences	7
Open and distance learning	7
International cooperation, international relations, development cooperation	6
Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment	5
Entrepreneurial learning - entrepreneurship education	5
Pedagogy and didactics	4
Reaching the policy level/dialogue with decision makers	4
Quality Improvement Institutions and/or methods (incl. school development)	3
Enterprise, industry and SMEs (incl. entrepreneurship)	2
Gender equality / equal opportunities	2
Inclusion - equity	2
Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning	2
EU Citizenship, EU awareness and Democracy	2
Overcoming skills mismatches (basic/transversal)	2
Quality and Relevance of Higher Education in Partner Countries	2
Quality Assurance	2
Research and innovation	2
Creativity and culture	2
Early School Leaving / combating failure in education	2
Energy and resources	1
Environment and climate change	1
Home and justice affairs (human rights & rule of law)	1
Key Competences (incl. mathematics and literacy) - basic skills	1
Recognition (non-formal and informal learning/credits)	1
Regional dimension and cooperation	1
Teaching and learning of foreign languages	1
Recognition, transparency, certification	1
Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy)	1
Social dialogue	1

Tabel 3.1 Thema's HO aanvragen.

Bijna alle aanvragers hebben twee á drie thema's gekozen uit de voorgeschreven lijst. Evenals vorig jaar zijn de thema's zeer divers van aard. Voor HO richten de meeste voorstellen zich in ieder geval op vernieuwing van curricula/onderwijsmethodes/ ontwikkeling trainingen (28 keer genoemd). Daarnaast hebben maar liefst 11 aanvragen als een van de thema's health and wellbeing gekozen, maar wel zeer uiteenlopend van gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen tot het inzetten van robotica bij operaties. Digital competences en open and distance learning worden meer dan gemiddeld genoemd, maar zijn vaak een zijdelings onderdeel van de aanvraag.

Meest relevante Europese prioriteit	Aantal keer genoemd
Improving the quality and relevance of higher education	15
Developing basic and transversal skills using innovative methods	7
Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications	4
Supporting the implementation of reforms in line with the 2011 EU Modernisation Agenda's priority areas	4
Strengthening quality through mobility and cross-border cooperation	3
Supporting the implementation of the 2013 Communication on Opening Up Education	3
Enhancing digital integration in learning, teaching, training and youth work at various levels	2
Making the knowledge triangle work	2
Strengthening education and training paths of educators and youth workers	1

Tabel 3.2 Thema's HO aanvragen.

Europese prioriteiten (most relevant & other samen)	Aantal keer genoemd
Improving the quality and relevance of higher education	24
Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications	16
Developing basic and transversal skills using innovative methods	12
Strengthening quality through mobility and cross-border cooperation	10
Enhancing digital integration in learning, teaching, training and youth work at various levels	9
Supporting the implementation of reforms in line with the 2011 EU Modernisation Agenda's priority areas	7
Supporting the implementation of the 2013 Communication on Opening Up Education	7
Making the knowledge triangle work	5
High quality learning opportunities	3
Promoting entrepreneurship education and social entrepreneurship among young people.	3
Strengthening education and training paths of educators and youth workers	3
Strengthening the profile of the teaching professions	2
Adult educators' competences	1
Increasing the efficiency of public expenditure and the investment in education, training and youth	1

Promoting empowerment, participation and the active citizenship of young people.	1
Promoting high-quality of youth work.	1
Reducing disparities in learning outcomes affecting disadvantaged learners	1

Tabel 3.3 Thema's HO aanvragen.

De aanvragers dienen in het aanvraagformulier de 'most relevant priority' in te vullen en daaronder, indien van toepassing, de overige prioriteiten.

'Improving the quality and relevance of higher education' wordt maar liefst bij 15 van de 41 aanvragen als 'meest relevant' genoemd en ligt daarbij tevens in lijn met één van de nationale prioriteiten voor het hoger onderwijs. 17% van de aanvragen heeft als voornaamste doelstelling het ontwikkelen van basis- en transversale competenties met behulp van innovatieve methoden. Daarnaast zien we zaken als 'meer internationale mobiliteit en samenwerking' en 'de integratie van onderwijs en onderzoek' terug in de gekozen prioriteiten, die tevens als doelstellingen terugkomen in ons nationaal beleid.

Ook de implementatie van hervormingen ten behoeve van de moderniseringsagenda voor hoger onderwijs (2011) en Opening Up Education (2013) worden gemiddeld vaak genoemd.

De doelstellingen van de moderniseringsagenda kunnen nog apart worden aangevinkt (kwalitatief betere mensen op de arbeidsmarkt, verbetering kwaliteit en relevantie onderwijs, stimuleren internationale mobiliteit en samenwerking, versterken knowledge triangle en effectief bestuur en financiering) en sluiten veelal ook aan op de nationale prioriteiten.

De doelstellingen van Opening Up Education is tweeledig; wij moeten meer digitale competenties verwerven en het onderwijs moet digitaler.

Kijken we naar de top 3 van de prioriteiten 'most relevant' en 'other' samen ziet de top 3 er hetzelfde uit, maar komen ook ondernemerschap, jeugd en algemeen de verbetering van de competenties van trainers / docenten naar voren.

Deelname bedrijfsleven

We zijn verheugd te zien dat in het hoger onderwijs steeds meer onderwijsinstellingen contacten met bedrijven leggen. Soms worden bedrijven officieel partner in een project, maar vaak zijn ze als *outsider* nauw betrokken bij het voorgestelde project. Grote bedrijven en bijvoorbeeld banken zijn vaak niet bereid om officieel contractpartner te worden, maar willen wel op een of andere manier kunnen aangeven dat zij een serieuze partner zijn. Op dit moment is het nog niet mogelijk dergelijke partners als zogeheten 'associate' partners te noteren in het formulier, maar de EC gaat kijken of dit voor de Call 2016 wel mogelijk wordt. De EC streeft naar meer samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen en erkent dat het een drempel is voor veel bedrijven als zij alleen officieel partner kunnen worden. Als associate partner neem je deel aan het project op no-cost basis. Kosten van associate partners kunnen dus niet worden opgevoerd. Ze tekenen wel een associate partner verklaring, maar zijn niet onderdeel van het contract met het NA en hebben dus als zodanig geen contractuele verplichtingen. Hun deelname is echter wel een officieel onderdeel van de projectaanvraag en geldt dus als contractuele verplichting die door de contractpartners zullen moeten worden gewaarborgd. We hebben er bij de EC op aangedrongen een dergelijke constructie voor 2016 mogelijk te maken.

Selectievoorstel

Het totale subsidiebedrag beschikbaar voor strategische partnerschapsprojecten in het HO is € 2.440.563. Er zijn 41 projectaanvragen ontvankelijk bevonden.

De geconsolideerde scores van de beoordeelde aanvragen liggen tussen de 40 en 91 punten. Er vallen 12 projectvoorstellen af wegens een score onder de drempelwaarde op één of meerdere

beoordelingscriteria en/of een eindscore die lager is dan 60 punten. Dit is 29% van alle projectvoorstellen. Dit is iets lager dan vorig jaar (32%).

Er zijn 29 projecten voldoende beoordeeld die daarmee in aanmerking komen voor subsidie. De scores van deze 29 overgebleven projecten liggen tussen 60 en 91.

In totaal vragen deze projecten € 10.716.070 aan (grant requested). Gezien het beschikbare budget is het niet mogelijk om alle voldoende scorende projecten toe te kennen. 7 van de 29 projecten kunnen met het beschikbare budget worden toegekend. Daarmee wordt het beschikbare budget met € 257.379 overschreden. Het tekort kan worden aangevuld met budget van po vo (zie voor een uitgebreide uitleg hierover pag 14/15 van dit advies). Drie projecten komen op de reservelijst. De overige projecten ontvangen direct een afwijzing. Het is onwaarschijnlijk dat er door het afvallen van geselecteerde projecten voldoende budget zal vrijkomen om een langere reservelijst te rechtvaardigen.

Van de zeven projecten betreft het twee reguliere universiteiten, de open universiteit, een hogeschool en twee organisaties, EATRIS en de EAU foundation for Urological Research.

De strategische partnerschapsprojecten dienen een bijdrage te leveren aan Europese beleidsdoelstellingen en doelen van Erasmus+ zoals te vinden in de Guide for Experts, Annex 5 en 6. Hierin staat een overzicht van bronnen waarin alle transversale (overkoepelende) en veldspecifieke beleids- en programmaprioriteiten kunnen worden gevonden.

Most relevant priority geselecteerd projecten	Aantal keer genoemd
Improving the quality and relevance of higher education	5
Making the knowledge triangle work	1
Supporting the implementation of reforms in line with the 2011 EU Modernisation Agenda's priority areas	1

Tabel 3.4 Prioriteiten HO aanvragen.

Thema's	Aantal keer genoemd
New innovative curricula/educational methods/development of training courses	5
Health and wellbeing	4
Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy)	1
Energy and resources	1
Environment and climate change	1
Quality Assurance	1
Quality and Relevance of Higher Education in Partner Countries	2
Open and distance learning	1
Recognition (non-formal and informal learning/credits)	1
Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment	1
Pedagogy and didactics	1

Tabel 3.5 thema's geselecteerde aanvragen.

Projectnummer	Thema
Thema's per geselecteerd project	
2015-1-NL01-KA203-008836	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Health and wellbeing
2015-1-NL01-KA203-008871	Health and wellbeing Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy) New innovative curricula/educational methods/development of training courses
2015-1-NL01-KA203-008882	Energy and resources Environment and climate change New innovative curricula/educational methods/development of training courses
2015-1-NL01-KA203-008950	Quality Assurance Quality and Relevance of Higher Education in Partner Countries Open and distance learning
2015-1-NL01-KA203-008986	Recognition (non-formal and informal learning/credits) Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment Health and wellbeing
2015-1-NL01-KA203-008989	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Health and wellbeing
2015-1-NL01-KA203-008993	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Quality and Relevance of Higher Education in Partner Countries Pedagogy and didactics

Tabel 3.6 thema's per aanvraag

De Strategische Partnerschappen in het HO veld moeten voldoen aan een tenminste een van de prioriteiten van de Europese Moderniseringsagenda en/of een of meer horizontale prioriteiten, zoals die genoemd staan op p. 106-107 van de Programme Guide. Vier van de zes aanvragen hebben als meest relevante prioriteit 'Improving the quality and relevance of higher education' genoemd. Een project gaat een bijdrage leveren aan het versterken van de kennisdriehoek onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven en een project noemt de implementatie van hervormingen ten behoeve van de moderniseringsagenda als voornaamste doelstelling.

Als we naar de thema's kijken van de toegekende projecten richten maar liefst vijf van de zeven Voor HO richten de meeste voorstellen zich in ieder geval op vernieuwing van

curricula/onderwijsmethodes/ ontwikkeling trainingen. Daarnaast hebben maar liefst vier van de zeven als een van de thema's health and wellbeing gekozen, maar zoals gezegd wel zeer uiteenlopend van gezonde sexuele ontwikkeling van kinderen tot het inzetten van robotica bij operaties.

4 Strategische Partnerschappen in het middelbaar beroepsonderwijs

Inleiding

De ervaren aanvragers uit het mbo-veld zijn bekend met Europese samenwerkingsprojecten. In het Leven Lang Programma (LLP) was er de mogelijkheid om een kleinschalig project aan te vragen binnen de actielijn 'Partnerschappen'. Ook binnen KA2 is het mogelijk om een kleinschalig project aan te vragen zonder zogenaamde 'intellectual output'. We zien echter dat zowel in 2014 als in 2015 dat er nauwelijks kleinschalige projecten zijn aangevraagd.

In het LLP was er ook de mogelijkheid om grootschalige samenwerkingsprojecten aan te vragen, gericht op belangrijke beleidsonderwerpen in Europa en Nederland. In Erasmus+ zijn bijdragen aan de kwaliteit van onderwijs, binnen beleidsonderwerpen nog steeds het doel. Er worden echter, zoals gezegd in de inleiding van dit document, zwaardere eisen gesteld aan de (beleids)relevantie en impact van projecten.

In het onderdeel 'Strategische Partnerschappen in het mbo' wordt achtereenvolgens gekeken naar:

- Europese prioriteiten van alle aanvragen
- Europese thema's van alle aanvragen

In het onderdeel selectie voor mbo wordt gekeken naar:

- Europese prioriteiten per toegekend project;
- Europese thema's per toegekend project;
- Nationale thema's per toegekend project.

Bij het indienen van de aanvraag hebben projecten een keuze moeten maken voor 'European priorities' en 'thema's'. Voor het bepalen van de nationale thema's heeft het Nationaal Agentschap een analyse gedaan van de toe te kennen projecten op basis van de informatie uit de samenvattingen van de projecten. De samenvattingen van de geselecteerde projecten vindt u als bijlage.

Met een budget van € 3.814.328,- is er voor Strategische Partnerschappen binnen de mbo-sector enigszins minder te besteden dan vorig jaar.

Zoals eerder vermeld worden projecten beoordeeld op basis van vier beoordelingscriteria. U treft hierbij een analyse van de scores van projecten op de verschillende criteria. Op relevantie (maximaal 30 punten) scoren projecten verschillend, maar gemiddeld 21 punten.

Op het gebied van kwaliteit van projectopzet en -partnerschap (allebei maximaal 20 punten) scoren projecten gemiddeld 13,5 punt op de kwaliteit van de projectopzet. De toegekende projecten scoren gemiddeld 15 op de kwaliteit van het partnerschap. Over het algemeen kunnen aanvragers nog beter bekend (gemaakt) worden met de projectwijze Erasmus+ van projectopzet met 'Intellectual Outputs' en 'Multiplier Events'. Lastig punt is dat de indicatoren van de commissie niet erg sturen in de richting van de Intellectual Outputs en de Multiplier Events.

Bij het onderdeel impact scoren enkele projecten vrij hoog, maar andere projecten vrij laag. Hier lijkt een goede taak voor het Nationaal Agentschap te liggen om bij de toegekende projecten tijdig met het project de mogelijkheden te verkennen om de impact te vergroten, zeker als het een project is met een hoge score op relevantie.

Wat betreft afgewezen projecten zijn voor het agentschap de projecten interessant die wel hoog scoren op relevantie en impact, maar laag scoren op de kwaliteit van de projectopzet. Als agentschap kunnen we aanvragers helpen een goede opzet te realiseren.

Analyse Europese prioriteiten

Meest relevante Europese prioriteit	Aantal keer genoemd
Increasing labour market relevance of VET	11
Professional development of VET teachers and trainers	7
Strengthening quality through mobility and cross-border cooperation	6
Fostering access to continuing VET, including groups at risk	6
Developing basic and transversal skills using innovative methods	5
Promoting entrepreneurship education and social entrepreneurship among young people.	5
Promoting empowerment, participation and the active citizenship of young people.	5
Enhancing digital integration in learning, teaching, training and youth work at various levels	3
Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications	3
High quality learning opportunities	3
Making the knowledge triangle work	3
Implementation of EU VET tools	3
Strengthening education and training paths of educators and youth workers	2
Supporting the implementation of reforms in line with the 2011 EU Modernisation Agenda's priority areas	2
Strengthening the profile of the teaching professions	2
Reducing disparities in learning outcomes affecting disadvantaged learners	1
Effective strategies for enhancing basic skills	1
Adult educators' competences	1
Provision of information on access to adult learning services	1
Supporting the implementation of the 2013 Communication on Opening Up Education	1
Supporting schools to tackle early school leaving (ESL) and disadvantage as well as to address all students from the lowest to the highest end of academic spectrum	1
Promoting high-quality of youth work.	1

Tabel 4.1 meest relevante Europese prioriteiten mbo-aanvragen.

Het merendeel van de projecten richt zich op de Europese prioriteit 'new innovative curricula/ educational methods/ development of training courses'. Dit is goed verklaarbaar en terug te zien in de verschillende Intellectual outputs.

Een goede tweede plaats is voor het thema ondernemerschap. Dat was in 2014 ook al het geval. Waar in 2014 nog 4 projecten met dit thema konden worden toegekend is er in 2015 slechts één project met dit thema dat op de voorgedragen lijst met toekenningen staat.

Europese thema's

Aanvragers hebben 'thema's' gekozen waar hun project inhoudelijk betrekking op heeft.

Aanvragers konden uit een lijst van 41 Europese thema's er maximaal drie kiezen. In onderstaande tabellen staat een overzicht van de frequentie waarmee de verschillende thema's genoemd zijn in alle aanvragen (inclusief afgewezen projecten).

Thema's mbo	Aantal keer aangegeven
New innovative curricula/educational methods/development of training courses	23
Entrepreneurial learning - entrepreneurship education	11
Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment	9
International cooperation, international relations, development cooperation	7
Creativity and culture	6
Recognition, transparency, certification	6
ICT - new technologies - digital competences	5
Early School Leaving / combating failure in education	5
Quality Improvement Institutions and/or methods (incl. school development)	5
Inclusion - equity	4
Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning	4
Overcoming skills mismatches (basic/transversal)	4
Regional dimension and cooperation	4
Open and distance learning	4
Quality Assurance	3
Access for disadvantaged	2
Enterprise, industry and SMEs (incl. entrepreneurship)	2
Ethics, religion and philosophy (incl. Inter-religious dialogue)	2
Health and wellbeing	2
Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy)	2
Agriculture, forestry and fisheries	1
EU Citizenship, EU awareness and Democracy	1
Disabilities - special needs	1
Economic and financial affairs (incl. funding issues)	1
Energy and resources	1
Environment and climate change	1
Key Competences (incl. mathematics and literacy) - basic skills	1
Pedagogy and didactics	1
Reaching the policy level/dialogue with decision makers	1
Recognition (non-formal and informal learning/credits)	1
Research and innovation	1
Rural development and urbanisation	1
Post-conflict/post-disaster rehabilitation	1
Gender equality / equal opportunities	
Natural sciences	

Romas and/or other minorities	
Teaching and learning of foreign languages	

Tabel 4.2 Europese thema's totale lijst mbo-aanvragen.

Zoals te zien in tabel 4.2 heeft een groot deel van de aanvragen (23 van de 43) betrekking op 'New innovative curricula/educational methods/development of training courses'. Samen met 'International cooperation, international relations, development cooperation' zijn dit logische thema's voor een KA2 aanvraag.

Opvallend is dat het leren voor het ondernemerschap en het leren van ondernemersvaardigheden (zelfstandigheid, initiatief nemen, creativiteit) relatief vaak wordt genoemd voor het tweede jaar op een rij (11 keer). Dit is passend bij de aandacht die op Europees niveau hiervoor is vanuit het beleid gericht op verwerving van key competences en het 'Entrepreneurship 2020 Action Plan'. Voor de call 2016 zal het NA de reeds toegekende projecten op dit thema goed in beeld brengen, zodat voor nieuwe aanvragers duidelijk is wat er al gebeurt op dit thema en waar nog mogelijke hiaten zitten.

Verder is 'recognition, transparancy, certification' aan een opmars bezig. Maar ook 'Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment' is relatief vaak (negen keer) genoemd. Verder is het opzetten/uitbouwen van een internationaal samenwerkingsverband, in wezen altijd een onderliggend doel van een strategisch partnerschap, met zeven keer relatief vaak genoemd.

4.1 Selectievoorstel

Het totale subsidiebedrag beschikbaar voor Strategische Partnerschapsprojecten in het mbo is € 3.814.328,-. Van dit bedrag wordt een deel opzij gezet voor zogenaamde Transnational Cooperation Activities voor het mbo veld. In het najaar 2015/voorjaar 2016 zal het NA (in samenwerking met andere NA's) een aantal internationale bijeenkomsten organiseren, waaronder een crossectorale thematische bijeenkomst in het kader van het Nederlands voorzitterschap.

Alle 43 ontvangen projectaanvragen zijn ontvankelijk bevonden. De geconsolideerde scores van de 43 beoordeelde aanvragen liggen tussen de 40 en 81,5 punten. Er vallen 25 projectaanvragen af wegens een score onder de drempelwaarde op één of meerdere beoordelingscriteria en/of een eindscore die lager is dan 60 punten. Dit is 58% van alle projectvoorstellen.

Er zijn 18 projecten voldoende beoordeeld die daarmee in aanmerking komen voor subsidie. De scores van deze 18 overgebleven projecten liggen tussen 61 en 87,5².

In totaal vragen deze projecten € 5.451.768,- aan (grant requested).

Gezien het beschikbare budget is het niet mogelijk om alle voldoende scorende projecten toe te kennen. 12 van de 18 projecten kunnen met het beschikbare budget worden toegekend. Van de resterende 6 projecten komen er 3 op de reservelijst. Het is onwaarschijnlijk dat er door het afvallen van geselecteerde projecten voldoende budget zal vrijkomen om een langere reservelijst te rechtvaardigen.

De Strategische Partnerschapsprojecten dienen een bijdrage te leveren aan Europese beleidsdoelstellingen en doelen van Erasmus+ zoals te vinden in de Guide for Experts, Annex 5 en 6. Hierin staat een overzicht met alle transversale (overkoepelende) en veldspecifieke beleids- en programmaprioriteiten.

² De uitkomsten van de kwaliteitsevaluatie zijn te vinden in de Bijlagen.

Projecten dienen een bijdrage te leveren aan de Europese doelstellingen. Hieronder een overzicht van de genoemde Europese prioriteiten die door de 12 geselecteerde projecten worden geadresseerd als meest relevante prioriteit:

Europese beleidsprioriteit per geselecteerd project	Aangegeven meest relevante Europese beleidsprioriteit
2015-1-NL01-KA202-008830	Developing basic and transversal skills using innovative methods
2015-1-NL01-KA202-008844	Increasing labour market relevance of VET
2015-1-NL01-KA202-008845	Strengthening education and training paths of educators and youth workers
2015-1-NL01-KA202-008851	Increasing labour market relevance of VET
2015-1-NL01-KA202-008861	Strengthening education and training paths of educators and youth workers
2015-1-NL01-KA202-008896	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications
2015-1-NL01-KA202-008951	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications
2015-1-NL01-KA202-008963	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications
2015-1-NL01-KA202-008979	Development of high quality work-based VET
2015-1-NL01-KA202-008985	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications
2015-1-NL01-KA202-008985	Developing basic and transversal skills using innovative methods
2015-1-NL01-KA202-009005	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications

Tabel 4.3 Europese meest relevante beleidsprioriteiten waaraan de geselecteerde projecten bijdragen.

Vijf van de tien toe te kennen projecten leveren een bijdrage aan het Europese thema 'the development of a European Area of Skills and Qualifications'. Dit is in lijn met de aandacht vanuit Nederland voor ECVET en is een weerspiegeling van de behoefte van de organisaties uit het mbo veld. Bij monitoring en andere contactmomenten van het NA met mbo veld wordt dit beeld bevestigd. Naast het ontwikkelen van eenheden voor ECVET focussen sommige projecten zich op het ontwikkelen van opleidingen, trainingen en cursussen die in het European Qualifications Framework (EQF) worden ingeschaald. Inschaling in EQF zorgt Europa-breed voor een grotere transparantie en herkenbaarheid van opleidings- en ontwikkelingstrajecten, wat de internationale mobiliteit van werknemers ten goede komt.

Twee projecten hebben 'Strengthening education and training paths of educators and youth workers' gekozen. Een van deze projecten focust op de rol van jeugdwerkers bij het tegengaan van radicalisering en loopt hiermee al vooruit op de prioriteit in de call 2016 gericht op stimuleren van projecten die het thema radicalisering oppakken. De aanpak en resultaten worden ook geïmplementeerd in het mbo.

Twee projecten hebben 'Increasing labour market relevance of VET' als meest relevante prioriteit gekozen. Eén van deze projecten heeft een regionale aanpak met inzet van studenten.

'Developing basic and transversal skills using innovative methods' is bij één van de projecten de meest relevante beleidsprioriteit waarbij de invalshoek de entree opleidingen zijn.

Het project of de producten van het project met beleidsprioriteit 'Development of high quality work-based VET' sluit goed aan bij de aandacht op Europees niveau voor workbased learning en the Alliance for Apprenticeships. Het NA participeert rondom dit thema in een netwerk rondom workbased learning waarbij dit project ook betrokken zal worden.

Analyse nationale thema's mbo

Het Erasmus+ programma vraagt van projecten dat ze een bijdrage leveren aan Europees en nationaal beleid en thema's. Bij de start van het programma heeft het NA in samenwerking met ministerie en koepels in kaart gebracht welke thema's aansluiting vinden bij Europees en nationaal beleid als handvat voor projecten voor de 'beleidsrijke' invulling van Erasmus+. Voor het mbo heeft dit geleid tot onderstaande lijst van 10 thema's. Deze thema's zijn ook opgenomen in het werkprogramma van het NA 2015.

1. Kwaliteit van onderwijs en kwaliteitszorg: kwalitatief goed onderwijs. Opleidingsteams centraal. Cultuur van Kwaliteitszorg. Focus op vakmanschap. EQAVET. Aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs.
2. Curriculum en examinering: certificeerbare leereenheden en het valideren van leereenheden. Flexibele individuele leerwegen. Kwalificatiestructuur en doelmatigheid van het opleidingsaanbod. Flexibeler onderwijs dat aansluit bij behoeften van bedrijfsleven, valideren van werkervaring.
3. BPV en work-based learning: drie componenten: inhoud van opleidingen, vorm en doelmatigheid. Arbeidsmarktrelevante leerinhouden, kwaliteit van (internationale) beroepspraktijkvorming. Bedrijven aanspreken voor stagiaires en ook inkomende mobiliteit. European Alliance for Apprenticeships. Monitoring.
4. Voorkomen voortijdig schoolverlaten
5. Doorlopende leerlijn vmbo-mbo-hbo: aansluiting vmbo-mbo. VM2 experimenten. Associate degree. Loopbaanbegeleiding & professionalisering van loopbaanbegeleiders. Beschikbaarheid informatie studiekeuze.
6. Professionalisering docenten en trainers: HRM beleid, lerarenbeleid, lerarenregister, professioneel statuut, de docent centraal. Kwaliteit.
7. Internationale mobiliteit: accreditatie en inbedding internationalisering. Inkomende en uitgaande mobiliteit. Grensmobiliteit. Internationale diplomawaardering. Richtlijn erkenning beroepskwalificaties. Meeneembare studiefinanciering.
8. Regionale samenwerking en positionering in de regio naar bedrijven, overheid en andere partners in onderwijs en samenleving
9. Ondernemerschap
10. ICT & opening up education

In tabel 4.3 is per toegekend projectaanvraag aangegeven aan welk nationaal thema in het project gewerkt wordt. Per project is het belangrijkste thema geel gearceerd.

Nationale thema's van de geselecteerde projecten	2015-1-NL01-KA202-008979	2015-1-NL01-KA202-008861	2015-1-NL01-KA202-008963	2015-1-NL01-KA202-008985	2015-1-NL01-KA202-008844	2015-1-NL01-KA202-009017	2015-1-NL01-KA202-008845	2015-1-NL01-KA202-008851	2015-1-NL01-KA202-008830	2015-1-NL01-KA202-009005	2015-1-NL01-KA202-008896	2015-1-NL01-KA202-008951
Kwaliteit van onderwijs en kwaliteitszorg												
Curriculum en examinering			1		1	1			1			1
BPV en work-based learning: European Alliance for Apprenticeships. Monitoring.			1		1			1		1	1	
Voorkomen voortijdig schoolverlaten		1										
Doorlopende leerlijn vmbo-mbo-hbo:									1			
Professionalisering docenten en trainers:		1				1	1					
Internationale mobiliteit:												1
Regionale samenwerking en positionering in de regio naar bedrijven, overheid en andere partners in onderwijs en samenleving	1						1	1		1		1
Ondernemerschap	1			1				1				
Opening Up Education												

Tabel 4.3 Nationale thema's geselecteerde projecten

In bovenstaande tabel valt te zien dat de te selecteren projecten een bijdrage leveren aan zeer diverse thema's. Geel gearceerd is het belangrijkste thema van het project. Positief om te zien is dat veel projecten zich richten op regionale samenwerking en positionering. Samenwerking tussen de triple helix en betrokkenheid van zowel bedrijfsleven als overheid zijn belangrijke prioriteiten. Opvallend is dat er dit jaar opnieuw geen toegekende projecten zijn op het thema kwaliteit en kwaliteitszorg. Daar waar we in de eindperiode LLP juist verschillende projecten op dit thema (en met name cultuur van kwaliteitszorg) hebben toegekend. Het NA zal voor de call 2016 actief gaan inzetten op het promoten van dit thema en activeren van het veld, waar mogelijk in samenwerking met het NCP EQAVET. Hierin worden de twee projecten die dit jaar op dit thema zijn ingediend, maar onvoldoende scoorden voor toekenning meegenomen. Zoals eerder benoemd zijn er verschillende projecten op het thema ECVET (de vier projecten op het thema curriculum en examinering). Zoals eerder benoemd is het thema ondernemerschap een thema waar veel projecten op worden aangevraagd, naast het toegekende project met dit thema als hoofdthema zijn er nog twee andere projecten die zijdelings aandacht besteden aan dit thema.

5 Strategische Partnerschappen in de volwasseneneducatie

Inleiding

Per 1 januari 2014 is CINOP aangewezen als Nationaal Agentschap Erasmus+ voor mbo en ve (hierna genoemd: NA Erasmus+) als onderdeel van het NA Education & Training tezamen met EP-Nuffic. Voor deze sector heeft Erasmus+ een hoop wijzigingen gebracht. De Strategische Partnerschappen uit Erasmus+ lijken het meest op de Lerende Partnerschappen uit LLP. Deze waren gericht op kennisuitwisseling over een of meerdere thema's in de volwasseneneducatie, maar kenden vergeleken met de strategische partnerschappen in Erasmus+ een beduidend beperkter budget. Daarnaast zijn de mogelijkheden die Erasmus+ met de Strategische Partnerschappen qua subsidiabele activiteiten aan het ve-veld biedt aanzienlijk groter en worden meer eisen gesteld aan de relevantie en impact van projecten.

Organisaties in de ve-sectore hebben in korte tijd een grote ontwikkeling doorgemaakt in de kwaliteit van de aanvragen. Dit is ook terug te zien in de scores. Ze begrijpen dat het niet meer om losse (kleine) projecten gaat van autonome organisaties, over hoe manage je Europese projecten of deelname aan conferenties en workshops (via KA2), maar om professionalisering en capaciteitsopbouw van het ve-veld door samen een project in te dienen. Daarbij een duidelijke focus op structurele verbetering voor de beoogde doelgroep.

Tijdens de beoordeling zijn vooral projecten afgevallen die te weinig overtuigingskracht hadden op het gebied van innovatie, (beleids)relevantie danwel op lange termijn impact hebben.

De Strategische Partnerschappen hebben binnen de ve-sector een budget van € 1.417.966,00. Het ve-budget is met de totaal aangevraagde subsidie van de ontvankelijke projecten ruim € 7 miljoen behoorlijk overvraagd. De ve-sector is in Nederland, in tegenstelling tot het initiële onderwijs in de beroepskolom, geen sector die eenduidig te labelen is dan wel zo georganiseerd is. Daardoor is het een lastige sector om te bereiken. De versnipperde structuur maakt het een uitdaging om internationalisering op organisatieniveau én structureel op de agenda te krijgen. Ter voorbereiding op de start van het Erasmus+ programma in 2014 heeft het NA actief ingezet op het activeren door het benaderen van een aantal kernspelers en te informeren over de mogelijkheden en wijzigingen in aanpak van het programma Erasmus+. Een groot deel van de aanvragen richt zich op de nationale thema's zoals die in samenspraak met OCW en het veld zijn benoemd.

In het onderdeel 'Strategische Partnerschappen in de volwasseneneducatie' wordt achtereenvolgens gekeken naar:

- Analyse op beoordelingscriteria;
- Europese prioriteiten van alle aanvragen;
- Europese thema's van alle aanvragen.

In het onderdeel selectie voor mbo wordt gekeken naar:

- Europese prioriteiten per project;
- Europese thema's per project;
- Nationale thema's per project.

Europese prioriteiten

'European priorities' en 'thema's' zijn door aanvragers zelf gekozen bij het indienen van de projectaanvraag. De nationale thema's zijn door het NA bepaald op basis van een analyse van de informatie uit de samenvattingen van de projecten. De samenvattingen van de geselecteerde projecten vindt u als bijlage.

Europese prioriteiten	Aantal keer genoemd
Addressing low achievement in basic skills through more effective teaching methods	9
Developing basic and transversal skills using innovative methods	7
Adult educators' competences	7
Effective strategies for enhancing basic skills	5
Promoting entrepreneurship education and social entrepreneurship among young people.	5
High quality learning opportunities	4
Reducing disparities in learning outcomes affecting disadvantaged learners	4
Promoting empowerment, participation and the active citizenship of young people.	3
Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications	2
Enhancing digital integration in learning, teaching, training and youth work at various levels	2
Evaluating the effectiveness of adult education policies	2
Improving the quality and relevance of higher education	2
Strengthening quality through mobility and cross-border cooperation	2
Development of high quality work-based VET	1
Enhancing the quality of early childhood education and care (ECEC)	1
Fostering access to continuing VET, including groups at risk	1
Implementation of EU VET tools	1
Professional development of VET teachers and trainers	1
Strengthening education and training paths of educators and youth workers	1

Voor een uitgebreidere indruk van de inhoud van de geselecteerde projecten zijn in de bijlagen de samenvattingen van de aanvragen te vinden (incl. de aanvragende organisaties en de titels van de projecten).

Europese thema's

Aanvragers maken in de aanvraag een keuze aan welke Europese thema's hun project een bijdrage levert. Aanvragers konden uit een lijst van 41 maximaal 3 thema's kiezen. In onderstaande tabel staat een overzicht van de frequentie waarmee de verschillende thema's genoemd zijn.

Europese thema's ve	aantal keer aangekruist
New innovative curricula/educational methods/development of training courses	16
Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning	8
Inclusion – equity	7
Creativity and culture	5
Access for disadvantaged	5
Key Competences (incl. mathematics and literacy) - basic skills	5
ICT - new technologies - digital competences	4
Recognition (non-formal and informal learning/credits)	4
Entrepreneurial learning - entrepreneurship education	4
EU Citizenship, EU awareness and Democracy	2
Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment	2
Reaching the policy level/dialogue with decision makers	2
Regional dimension and cooperation	2
Research and innovation	2
Recognition, transparency, certification	2
Early School Leaving / combating failure in education	1
Gender equality / equal opportunities	1
Health and wellbeing	1
International cooperation, international relations, development cooperation	1
Natural sciences	1
Overcoming skills mismatches (basic/transversal)	1

Pedagogy and didactics	1
Quality Assurance	1
Quality Improvement Institutions and/or methods (incl. school development)	1
Romas and/or other minorities	1
Teaching and learning of foreign languages	1
Post-conflict/post-disaster rehabilitation	1
Agriculture, forestry and fisheries	
Disabilities - special needs	
Economic and financial affairs (incl. funding issues)	
Energy and resources	
Enterprise, industry and SMEs (incl. entrepreneurship)	
Environment and climate change	
Ethics, religion and philosophy (incl. Inter-religious dialogue)	
Rural development and urbanisation	
Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy)	
Open and distance learning	

Tabel 6.1 Thema's van de ve aanvragen.

De ingediende projecten hebben betrekking op een zeer divers scala aan thema's. De meeste projectaanvragen richten zich echter op het thema "New innovative curricula/educational methods/development of training courses", gevolgd door "intercultureel/intergenerationeel leren en leven lang leren", dit is 8 keer genoemd.

Selectie

Alle 30 ontvangen projectaanvragen zijn ontvankelijk bevonden. De geconsolideerde scores van de 30 beoordeelde projectaanvragen liggen tussen de 43 en 87 punten. Er vallen 16 projectaanvragen af wegens een score onder de drempelwaarde op één of meerdere beoordelingscriteria en/of een eindscore die lager is dan 60 punten. Dit betreft ongeveer de helft van alle projectvoorstellen. Dit jaar 30 aanvragen ontvangen t.o.v. 21 vorig jaar, een flinke stijging.

Er zijn 14 projectaanvragen voldoende beoordeeld die daarmee in aanmerking komen voor subsidie. De scores van deze 14 geselecteerde projectaanvragen liggen tussen 62,5 en 87 punten³.

In totaal vragen deze projectaanvragen € 7.313.694,- aan (grant requested).

Gezien het beschikbare budget (€ 1.440.000,- mln) is het niet mogelijk om alle voldoende scorende projectaanvragen toe te kennen. Vijf van de 14 projectaanvragen die boven de drempel scoren kunnen met het beschikbare budget worden toegekend. Drie van de resterende negen projectaanvragen komen op de reservelijst. De overige projectaanvragen ontvangen direct een afwijzing. Het is onwaarschijnlijk dat er door het afvallen van geselecteerde projectaanvragen voldoende budget zal vrijkomen om een langere reservelijst te rechtvaardigen.

5.1 Analyse op vier beoordelingscriteria

In de ranglijst scoren de projectaanvragen bijna op alle criteria consistent met elkaar. In de analyse wordt daarom ingegaan op de geselecteerde projectaanvragen.

Relevantie

Op relevantie scoren maar liefst vijf projectaanvragen 25 punten of hoger. Alle geselecteerde projectaanvragen hebben van 24 tot 30 punten op relevantie gescoord.

Kwaliteit van projectopzet en partnerschap

Gemiddeld scoren projectaanvragen op de kwaliteit van de projectopzet hoger dan bijvoorbeeld het mbo-veld. De toegekende projectaanvragen scoren gemiddeld 16 punten op de projectopzet. En 16,5 punt op de kwaliteit van projectvoorstel.

Impact

Bij het onderdeel impact scoren de geselecteerde projectaanvragen vrij hoog, 24,5 punt. Een goede opbrengst dat dit onderdeel een goede invulling heeft gekregen door de aanvragers, gezien de relatief weinig vragen die een projectaanvrager krijgt hierover in het aanvraagformulier en de relatief nieuwe aanpak voor dit veld.

Europese beleidsdoelstellingen per project

De Strategische Partnerschapsprojecten dienen een bijdrage te leveren aan Europese beleidsdoelstellingen en doelen van Erasmus+ zoals te vinden in de Guide for Experts, Annex 5 en

---

³ De uitkomsten van de kwaliteitsevaluatie vindt u in de Bijlage 'Selectievoorstel Sp-ve Call 2014'.

6. Hierin staat een overzicht van bronnen waarin alle transversale en veldspecifieke beleids- en programmaprioriteiten kunnen worden gevonden.

Projecten dienen een bijdrage te leveren aan de Europese doelstellingen, waarbij een projectaanvraag minimaal een bijdrage moet leveren aan één van deze doelstellingen. Er was de mogelijkheid om een tweede EU-doelstelling in de projectaanvraag op te nemen. Hieronder een overzicht van de genoemde Europese prioriteiten die door de vijf geselecteerde projecten worden geadresseerd:

Projectnummer	Meest relevante prioriteit
2015-1-NL01-KA204-008947	Developing basic and transversal skills using innovative methods
2015-1-NL01-KA204-008870	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications
2015-1-NL01-KA204-009004	High quality learning opportunities
2015-1-NL01-KA204-008924	Developing basic and transversal skills using innovative methods
2015-1-NL01-KA204-009009	Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications

Tabel 6.3 Europese beleidsprioriteiten waaraan de geselecteerde projecten bijdragen.

De vijf te selecteren projecten adresseren drie Europese doelstellingen namelijk 'Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications', 'Developing basic skills' en 'High quality learning opportunities'. Een tweetal projecten houdt zich bezig met validering: een specifiek gericht op vrijwilligers en dan eigenlijk de stap voor validering – 'guidance', een ander project richt zich op kwaliteitszorg en internationale peer review bij validering.

Europese thema's per project

Per projectaanvraag konden aanvragers twee of drie Europese thema's aankruisen.

Projectnummer	Thema's geselecteerde projecten
2015-1-NL01-KA204-008870	Recognition (non-formal and informal learning/credits)
	Recognition, transparency, certification
2015-1-NL01-KA204-008924	Inclusion - equity
	Access for disadvantaged
	Teaching and learning of foreign languages
2015-1-NL01-KA204-008947	Key Competences (incl. mathematics and literacy) - basic skills
	ICT - new technologies - digital competences
	New innovative curricula/educational methods/development of training courses
2015-1-NL01-KA204-009004	Recognition (non-formal and informal learning/credits)
	Recognition, transparency, certification
	Quality Assurance
2015-1-NL01-KA204-009009	Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning
	Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment
	Natural sciences

De vijf geselecteerde ve-projectaanvragen beslaan samen een heel breed deel van de Europese thema's. De projecten vormen samen een divers geheel van validering, tot inclusie tot basisvaardigheden.

Nederlandse thema's per project

De vijf beleidsthema's voor de volwasseneneducatie

Het is van belang dat projecten binnen Erasmus+ aansluiting vinden bij nationale en Europese beleidsthema's. Op basis van een analyse van de nationale en Europese agenda's op het terrein van volwasseneneducatie (VE) en gesprekken met stakeholders zijn in eerste instantie elf thema's benoemd. Deze vormen de basis voor de beleidsrijke invulling van de programma's binnen het programma Erasmus+ voor de periode 2014-2020 voor de ve. Het NA Erasmus+ heeft deze inhoudelijk geclusterd tot vijf thema's.

Dit zijn:

- 1 Scholing van basisvaardigheden en transversale vaardigheden
Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van vaardigheden van laagopgeleiden en migranten op het terrein van lezen, schrijven en rekenen. Maar ook activiteiten gericht op digitale vaardigheden, vreemde talen, sleutelvaardigheden/basic skills en algemene werknemersvaardigheden kunnen vallen binnen dit thema.
- 2 Scholing van specifieke groepen
Hierbij kan gedacht worden aan programma's die zijn toegesneden op specifieke groepen, zoals zieken, mensen met een arbeidsbeperking of gevangenen. De context voor het scholen en ontwikkelen van vaardigheden voor deelnemers uit deze doelgroep is vaak anders dan voor andere groepen laagopgeleiden.
- 3 Scholing van beroepsvaardigheden
Hierbij kan gedacht worden aan de scholing of training van lager-opgeleiden gericht op een beroep of functie. De scholing kan zowel betrekking hebben op het vergroten van de mogelijkheden een startkwalificatie te verwerven, als op het bereiken van beroeps- of functiegerichte kwalificaties onder het niveau mbo-2 (niveau 1 en 2 van het NLQF).
- 4 Waarderen en valideren van leeropbrengsten
Hierbij kan gedacht worden aan het in beeld brengen van de reeds aanwezige kennis, vaardigheden en eigenschappen van laagopgeleiden en migranten. Het gaat dan niet alleen om opbrengsten die via formele leerroutes zijn verworven, maar ook via non-formeel en informeel leren. Het ontwikkelen van standaarden en het valideren van de aanwezige leeropbrengsten kan de participatie van volwassenen vergroten en biedt mogelijkheden gerichte kortere educatieprogramma's op maat te realiseren.
- 5 Professionalisering van docenten en vrijwilligers
Hierbij kan gedacht worden aan de bevordering van deskundigheid van docenten voor het leren van specifieke doelgroepen, maar ook aan deskundigheidsbevordering van vrijwilligers in educatieve programma's. Het ontwikkelen van en werken met standaarden of richtlijnen en het certificeren van vrijwilligers of professionals zouden hieraan kunnen bijdragen.

Nationale thema's volwasseneneducatie	Scholing van basisvaardigheden en transversale vaardigheden	Scholing van specifieke groepen	Scholing van beroepsvaardigheden	Waarderen en valideren van leeropbrengsten	Professionalisering van docenten en vrijwilligers
2015-1-NL01-KA204-008947	thema	Hoofdthema			
2015-1-NL01-KA204-008870				thema	Hoofdthema
2015-1-NL01-KA204-009004				Hoofdthema	
2015-1-NL01-KA204-008924	thema	Hoofdthema	thema		thema
2015-1-NL01-KA204-009009			Hoofdthema		

Met de selectie van de projectaanvragen is een mooie spreiding te zien over de nationale thema's. Waar in de call 2014 verschillende projecten zich specifiek richten op basisvaardigheden en specifiek laaggeletterdheid zien we in deze call andere thema's die opgepakt worden.

Een van de projecten wil met behulp van 'real life gaming' de basis- en beroepsvaardigheden van gevangenen verbeteren. Een ander project focust op de inzet van vrijwilligers en wil hen ondersteunen de informeel opgedane competenties te gebruiken en valideren voor de arbeidsmarkt. Een derde project focust op de kwaliteitsborging van validering van informeel en nonformeel leren door middel van peer review. Het vierde toe te kennen project richt zich op migranten – en het faciliteren van migranten naar de arbeidsmarkt door hen te ondersteunen bij het leren van de taal van de arbeidsmarkt. Het vijfde en laatste toe te kennen project is een project binnen CVET en richt zich op dierenverzorgers in dierentuinen. De opleidingen voor deze medewerkers verschillen binnen Europa en met dit project gaat men een Europees competentie raamwerk ontwikkelen voor deze medewerkers.

6 Strategische Partnerschappen in het primair en voortgezet onderwijs

Inleiding

De veranderingen van Erasmus+ voor de sector primair en voortgezet onderwijs zijn groot. De ingewikkelde aanvraagprocedure, de hoeveelheid informatie en vooral de inhoudelijke invulling van een strategisch partnerschap stelt de sector voor een uitdaging. Van de projecten wordt een beleidsrijkere invulling verwacht, een verband tussen de activiteiten en de resultaten van het partnerschap en het beleid van de deelnemende instellingen. Ten opzichte van het eerste jaar Erasmus+ zien wij echter wel dat veel ingediende projecten kwalitatief beter zijn.

Opvallend is de vermindering van aanvragen ten opzichte van het vorige jaar. Dienden bij de Call 2014 nog 135 instellingen een aanvraag in, dit jaar waren dit er 89. Het gaat om een vermindering van 34%. Bij de Strategische Partnerschappen tussen alleen scholen (KA219) gaat het zelfs om een vermindering van 40%. Wij gaan ervan uit dat de vermindering van aanvragen te maken heeft met de implementatie- en budgetproblematiek bij de eerste Call 2014. Gebleken is dat veel scholen die in 2014 de nodige tijd en moeite hebben gestoken in het schrijven van een Erasmus+ aanvraag die aan de eisen voldeed, geen succes hadden in het nieuwe programma Erasmus+. De *workload* (door implementatieproblemen, maar ook door ingewikkelder procedures die aanvragers moeten doorlopen vóór ze hun aanvraag kunnen schrijven) was vaak niet in verhouding tot de *success rate* (door budgetproblemen): het was de investering vaak niet waard.

In het veld heerste vorig jaar dan ook teleurstelling over Erasmus+. De door het NA ontvangen signalen hadden vaak betrekking op een gevoel van oneerlijkheid over de hoge bedragen die zijn toegekend aan een klein aantal projecten. Er heerste grote teleurstelling over het aantal toegekende schoolpartnerschappen. Dit type partnerschap wordt al sinds 1995 door scholen uitgevoerd, is altijd zeer succesvol geweest en heeft veel impact op de deelnemers en de scholen. In het nieuwe programma is het erg moeilijk voor scholen geworden om nog subsidie voor leerlinguitwisselingen te ontvangen.

Vanwege de reacties uit het veld én om de overgang voor scholen van LLP Comenius naar Erasmus+ te versoepelen heeft het NA een aantal keuzes voor de Call 2015 gemaakt. Om het beschikbare budget niet nog schaarser te maken, werd bewust niet gefocust op het aanspreken van nieuwe doelgroepen voor Erasmus+. Er werd geen reclame gemaakt voor het programma en vooral ingezet op het beter informeren en begeleiden van reeds bestaande contacten.

Als NA hebben we ons in het po/vo gericht op het ondersteunen van (bestaande) aanvragers en geprobeerd hen te helpen kwalitatief goede, relevante subsidieaanvragen te schrijven voor projecten met impact. Om de *workload* zo veel mogelijk te beperken hebben we onze dienstverlening aangepast. We hebben bijvoorbeeld gewerkt aan een vernieuwde website met instructiefilmpjes en extra ondersteuning geboden bij het invullen van het aanvraagformulier.

Deze ronde worden door het lagere aantal ontvangen aanvragen ook minder aanvragen vanwege lack of funds afgewezen.

De strategische partnerschappen hebben binnen het po/vo een budget van € 4.707.309,00. Dit is aangevuld met een restantbudget van KA101 – mobiliteit en komt daarmee op € 4.861.282. Dit budget is met een totaal aangevraagde subsidie door alle 88 ontvankelijke projecten met € 17.796.360 bijna vier keer overvraagd.

We onderscheiden binnen de po/vo-sector in Erasmus+ in principe drie soorten strategische partnerschappen: strategische partnerschappen tussen alleen scholen, strategische partnerschappen tussen regio's en strategische partnerschappen voor po/vo met ook andere partners (bijvoorbeeld universiteiten, musea, stichtingen).

In totaal hebben we 89 aanvragen (68 tussen alleen scholen, 1 regiopartnerschap en 20 partnerschappen met niet alleen scholen) ontvangen, waarvan er 88 ontvankelijk waren . 26 projecten voldeden niet aan de kwaliteitseisen van Erasmus+ en 62 projecten kwamen in aanmerking voor subsidie. Van het beschikbare budget kunnen we 20 van deze 62 projecten voordragen voor selectie.

Alle 68 ingediende aanvragen voor strategische partnerschappen tussen alleen scholen waren ontvankelijk en zijn beoordeeld door de externe experts. In zeven gevallen was er een derde beoordeling nodig bij dit type partnerschap. Het bijzondere aan deze partnerschappen tussen alleen scholen is, dat bij toekenning het contract wordt opgesplitst, zodat elke deelnemende school een deelcontract afsluit met het eigen NA. Deze constructie betekent echter ook, dat er na de eerste selectie geen reservelijst kan zijn voor deze partnerschappen. Van de 68 aanvragen scoorden er 22 onder de 60 punten (waarvan vier bilaterale partnerschappen) en twee projecten (waarvan één bilateraal) scoorden in totaal wel boven de 60 punten maar haalden niet op elk kwaliteitscriterium afzonderlijk de vereiste minimum 50%. We kunnen er elf honoreren, waarvan twee bilateraal. Voor de 33 projecten die wel boven de threshold scoren maar niet voldoende om voor selectie in aanmerking te komen (lager dan 81,5 punten) betekent dat helaas dat ze afgewezen moeten worden.

De strategische partnerschappen voor de po/vo-sector waar niet alleen scholen bij betrokken zijn, waren in 2014 nieuw voor het veld. Alleen in de voormalige centrale acties van LLP Comenius kwam dit soort samenwerking voor. In 2015 hebben we onder Erasmus+ 20 aanvragen voor dit type partnerschap ontvangen, die alle 20 ontvankelijk waren. Van dit type project kunnen we er negen financieren, Twee projecten voldeden niet aan de kwaliteitseisen, drie staan op de selectielijst en zes worden afgewezen vanwege het beschikbare budget dat niet toereikend is.

De strategische partnerschappen tussen regio's bestonden in LLP Comenius ook al; dit type partnerschap is vrijwel ongewijzigd overgegaan in Erasmus+. Een schoolbestuur voor po of vo is de aanvrager en betreft vanuit de eigen regio tenminste één school en tenminste één andere organisatie bij het project. In het partnerland dient er een soortgelijk consortium te zijn gevormd. Voor de strategische partnerschappen tussen regio's hebben we in 2015 één aanvraag, maar helaas ná de deadline. Dit betekent dat we in 2015, net als in 2014 en 2013, geen regiopartnerschappen subsidiëren.

Inhoud van aanvragen

95% van de strategische partnerschappen voor School Education (KA201) heeft als thema 'nieuwe innovatieve curricula / onderwijsmethoden / het ontwikkelen van trainingscursussen', terwijl de Schools Only strategische partnerschappen (KA219) zich met name richten op 'ICT / nieuwe technologieën / digitale vaardigheden', maar ook op de 'nieuwe innovatieve curricula /

onderwijsmethoden / het ontwikkelen van trainingscursussen' en 'EU burgerschap, EU bewustwording en democratie'. Dit sluit goed aan bij Europese prioriteiten voor po/vo als professioneel leraarschap en het ontwikkelen van nieuwe curricula en nieuwe methodes. Bij de partnerschappen tussen alleen scholen is er ook heel duidelijk veel aandacht voor thema's die direct impact hebben op de deelnemende leerlingen en docenten (Europees burgerschap, internationale samenwerking, cultuur, vreemde talen, etc.).

Thema's	KA201	KA219	Totaal
New innovative curricula/educational methods/development of training courses	19	25	44
ICT - new technologies - digital competences	6	28	34
EU Citizenship, EU awareness and Democracy	5	22	27
International cooperation, international relations, development cooperation	3	17	20
Creativity and culture	2	17	19
Early School Leaving / combating failure in education	5	9	14
Teaching and learning of foreign languages	1	12	13
Entrepreneurial learning - entrepreneurship education	1	10	11
Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning	1	10	11
Health and wellbeing	1	9	10
Pedagogy and didactics	5	5	10
Social dialogue	1	8	9
Key Competences (incl. mathematics and literacy) - basic skills	3	5	8
Quality Improvement Institutions and/or methods (incl. school development)	5	3	8
Research and innovation	2	6	8
Environment and climate change	1	6	7
Inclusion - equity	2	5	7
Labour market issues incl. career guidance / youth unemployment	2	4	6
Energy and resources	0	5	5
Natural sciences	0	5	5
Disabilities - special needs	2	2	4
Ethics, religion and philosophy (incl. Inter-religious dialogue)	0	4	4
Access for disadvantaged	2	1	3
Gender equality / equal opportunities	1	2	3
Agriculture, forestry and fisheries	0	2	2
Overcoming skills mismatches (basic/transversal)	1	1	2
Recognition (non-formal and informal learning/credits)	2	0	2
Open and distance learning	0	1	1
Post-conflict/post-disaster rehabilitation	0	1	1
Reaching the policy level/dialogue with decision makers	1	0	1
Regional dimension and cooperation	0	1	1

Tabel 6.1 Thema's Strategische Partnerschappen po/vo Call 2015

Enkele thema's zijn in deze aanvraagronde helemaal niet genoemd:

- Economic and financial affairs (incl. funding issues)
- Home and justice affairs (human rights, rule of law)
- Quality and Relevance of Higher Education in Partner Countries
- Quality Assurance
- Romas and/or other minorities
- Rural development and urbanisation
- Transport and mobility
- Youth (Participation, Youth Work, Youth Policy)

De 20 toegekende projecten gaan over de volgende thema's:

Strategische Partnerschappen in School Education

Projectnummer	Thema
2015-1-NL01-KA201-008816	New innovative curricula/educational methods/development of training courses EU Citizenship, EU awareness and Democracy Teaching and learning of foreign languages
2015-1-NL01-KA201-008826	Pedagogy and didactics Inclusion - equity ICT - new technologies - digital competences
2015-1-NL01-KA201-008872	Quality Improvement Institutions and/or methods (incl. school development) ICT - new technologies - digital competences Recognition (non-formal and informal learning/credits)
2015-1-NL01-KA201-008898	Early School Leaving / combating failure in education New innovative curricula/educational methods/development of training courses Reaching the policy level/dialogue with decision makers
2015-1-NL01-KA201-008903	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Early School Leaving / combating failure in education Health and wellbeing
2015-1-NL01-KA201-008907	Inclusion - equity Disabilities - special needs Pedagogy and didactics
2015-1-NL01-KA201-008960	International cooperation, international relations, development cooperation

	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Environment and climate change
2015-1-NL01-KA201-008977	International cooperation, international relations, development cooperation New innovative curricula/educational methods/development of training courses Early School Leaving / combating failure in education
2015-1-NL01-KA201-009021	ICT - new technologies - digital competences Creativity and culture New innovative curricula/educational methods/development of training courses

Tabel 6.2 Thema's geselecteerde Strategische Partnerschappen po/va Call 2015

Strategische Partnerschappen tussen alleen scholen

Projectnummer	Thema
2015-1-NL01-KA219-008806	EU Citizenship, EU awareness and Democracy New innovative curricula/educational methods/development of training courses Intercultural/intergenerational education and (lifelong)learning
2015-1-NL01-KA219-008813	Research and innovation International cooperation, international relations, development cooperation Health and wellbeing
2015-1-NL01-KA219-008841	Creativity and culture New innovative curricula/educational methods/development of training courses Teaching and learning of foreign languages
2015-1-NL01-KA219-008869	Creativity and culture New innovative curricula/educational methods/development of training courses EU Citizenship, EU awareness and Democracy
2015-1-NL01-KA219-008877	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Energy and resources Environment and climate change
2015-1-NL01-KA219-008929	EU Citizenship, EU awareness and Democracy Entrepreneurial learning - entrepreneurship education

	ICT - new technologies - digital competences
2015-1-NL01-KA219-008939	EU Citizenship, EU awareness and Democracy ICT - new technologies - digital competences Research and innovation
2015-1-NL01-KA219-008944	Open and distance learning ICT - new technologies - digital competences New innovative curricula/educational methods/development of training courses
2015-1-NL01-KA219-008955	Entrepreneurial learning - entrepreneurship education New innovative curricula/educational methods/development of training courses Pedagogy and didactics
2015-1-NL01-KA219-008972	New innovative curricula/educational methods/development of training courses Pedagogy and didactics
2015-1-NL01-KA219-009006	EU Citizenship, EU awareness and Democracy Entrepreneurial learning - entrepreneurship education Inclusion - equity

Tabel 6.3 Thema's geselecteerde Strategische Partnerschappen tussen alleen scholen Call 2015

Europese en nationale beleidsthema's voor primair en voortgezet onderwijs

Het is van belang dat projecten binnen Erasmus+ aansluiting vinden bij nationale en Europese beleidsthema's. Op basis van een analyse van de nationale en Europese agenda's op het terrein van primair en voortgezet onderwijs en gesprekken met stakeholders zijn in eerste instantie thema's benoemd. Deze vormen de basis voor de beleidsrijke invulling van de programma's binnen het programma Erasmus+ voor de periode 2014-2020. Het NA Erasmus+ heeft deze inhoudelijk geclusterd tot de volgende thema's.

Erasmus+ zal via de projecten een bijdrage kunnen leveren aan onderstaande nationale thema's die zeer sterk in het verlengde liggen van de Europese agenda:

1. Verbetering van vreemde talenonderwijs; dit kan in de vorm van verdere ontwikkeling en verspreiding van vroeg vreemdetalenonderwijs, versterkt talenonderwijs, tweetalig onderwijs.
2. Excellentie en talentontwikkeling: zowel leren van andere landen hoe ze excellentie ondersteunen als internationalisering gebruiken om te kunnen excelleren. Het gepersonaliseerd leren past ook goed bij dit onderwerp.
3. Professionalisering leraren en schoolleiders: een onderwerp bij leraren kan zijn het omgaan met de digitale wereld van nu. Het gaat dan om zowel het gebruik van ICT in de klas op een pedagogisch verantwoorde manier als ook het 'leren te leren' in een omgeving met zoveel (ICT-)prikkels. Andere onderwerpen zijn het omgaan met excellente leerlingen (bijvoorbeeld scholing in differentiëren voor vo-docenten), opbrengstgericht werken en nascholing in vreemde talen en de bijbehorende didactiek.

4. Rekenen en taalonderwijs: internationalisering kan gebruikt worden bij het rekenonderwijs en het Nederlandse taalonderwijs door te leren van ervaringen van andere landen. Ook kunnen lessen uitdagender en inspirerender gemaakt worden door de internationale component (bijvoorbeeld het eTwinningproject 'A Taste of Maths' waarbij het Hervormd Lyceum West in samenwerking met een buitenlandse partnerschool in 2012 de Europese eTwinningprijs heeft gewonnen).
5. Ondernemerschap: het stimuleren van ondernemend (leer)gedrag. Dit wordt o.a. vormgegeven door het ontstaan van entreprenasia. Daarnaast kunnen scholen meer de samenwerking met het bedrijfsleven opzoeken bij het vormgeven van internationalisering.
6. Voorschoolse educatie: het verbeteren van de kwaliteit en de aansluiting van de voorschoolse educatie op het primair onderwijs. Mogelijk ook als doorlopende leerlijn naar het vo. Wat kunnen we leren van andere landen op dit onderwerp?
7. Virtuele communicatie: uitbreiding van e-Twinning.
8. Techniek: de topsectoren zoals water, creatieve industrie, food en energie zoeken het onderwijs al op om hun ambities te kunnen verwezenlijken. Hierbij staat nu (nog) de keuze voor een technische studie centraal, maar dit zou verbreed kunnen worden naar het verwerven van een internationale houding van leerlingen.
9. Voortijdig School Verlaten
10. Profielscholen:
  - a) Cultuurprofiel: Hoe worden dergelijke scholen in het buitenland vormgegeven?
  - b) Onderwijs & topsport: Hoe worden dergelijke scholen in het buitenland vormgegeven?
11. Samenwerking onderwijs en bedrijfsleven: het bedrijfsleven is een belanghebbende van internationalisering (de internationaal georiënteerde werknemer) en zou veel meer bij het internationalisering van het onderwijs betrokken kunnen/moeten worden. Dit gaat verder dan alleen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. We kennen vanuit het Platform voor Bèta en Techniek goede voorbeelden van samenwerking tussen onderwijs (po, vo, mbo, ho) en bedrijfsleven om techniekstudies te promoten. Ook bij de regio-aanpak jeugdwerkloosheid is deze samenwerking er. Voor internationalisering zou aansluiting gezocht kunnen worden bij bijvoorbeeld de Topsectoren. Samenwerking onderwijs en bedrijfsleven vormt een goed onderwerp om de intersectorale aanpak van Erasmus+ vorm te geven. Ondernemerschap en 21st century skills krijgen hierbij een plek.

Als we eerst kijken naar de meest relevante Europese prioriteit die door de twintig geselecteerde partnerschappen worden genoemd (zie onderstaande tabel), dan valt op dat er veel aandacht is voor basis- en transversale vaardigheden, voor digitalisering, voor professioneel leraarschap en voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Most relevant priorities	KA201 School Education	KA219 Schools Only	Totaal
Developing basic and transversal skills using innovative methods	2	5	7
Contributing to the development of a European Area of Skills and Qualifications	1	2	3
Enhancing digital integration in learning, teaching, training and youth work at various levels	1	2	3
Reducing disparities in learning outcomes affecting disadvantaged learners	2	0	2
Strengthening the profile of the teaching professions	1	1	2

Supporting schools to tackle early school leaving (ESL) and disadvantage as well as to address all students from the lowest to the highest end of academic spectrum	2	0	2
Strengthening education and training paths of educators and youth workers	0	1	1

Tabel 6.4 Meest relevante prioriteiten geselecteerde Strategische Partnerschappen po/vo Call 2015

De geselecteerde partnerschappen hebben betrekking op de volgende nationale thema's:

Nationale thema's van de geselecteerde projecten	2015-1-NL01-KA201-008816	2015-1-NL01-KA201-008826	2015-1-NL01-KA201-008872	2015-1-NL01-KA201-008898	2015-1-NL01-KA201-008903	2015-1-NL01-KA201-008907	2015-1-NL01-KA201-008960	2015-1-NL01-KA201-008977	2015-1-NL01-KA201-009021	2015-1-NL01-KA219-008813	2015-1-NL01-KA219-008841	2015-1-NL01-KA219-008869	2015-1-NL01-KA219-008877	2015-1-NL01-KA219-008929	2015-1-NL01-KA219-008939	2015-1-NL01-KA219-008944	2015-1-NL01-KA219-008955	2015-1-NL01-KA219-008972	2015-1-NL01-KA219-009006	2015-1-NL01-KA219-008806
Versterking vreemde talen onderwijs									1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Excellentie, talentontwikkeling								1										1		
Professionalisering leraren en schoolleiders				1		1		1	1				1				1	1		
Rekenen en taalonderwijs																				
Ondernemerschap					1									1					1	
Voorschoolse educatie																				
Virtual communicatie	1	1	1		1				1							1				
Techniek							1			1										
Voortijdig schoolverlaten													1							
Profielcholen											1									
Samenwerking onderwijs en bedrijfsleven	1		1				1							1		1				

Tabel 6.5 Nationale prioriteiten geselecteerde Strategische Partnerschappen po/vo Call 2015

Selectievoorstel

Het totale beschikbare subsidiebedrag voor de po/vo-sector is € 4.861.282,= (voor KA2 is er een budget van € 4.707.309,= beschikbaar, vanuit KA1 was er na de selectie een restbudget van € 153.973,= dat we, met goedkeuring van het evaluatiecomité KA1, voor KA2 kunnen inzetten).

Op basis van behaalde punten zijn projecten geselecteerd en het voorstel is om elf schoolpartnerschappen en negen strategische partnerschappen met een score van 81,5 punten en hoger te subsidiëren, voor een totaalbedrag van € 4.557.218,=.

Tenslotte heeft het NA een bedrag van € 10.000,= gereserveerd voor Transnational Cooperation Activities (TCA's) in het po/vo.

In totaal wordt er voor KA2 in de po/vo-sector een bedrag van € 4.567.208,= gecommitteerd, dat is € 294.064,= minder dan er beschikbaar is.